

به بی بهشدارى ژن، دیموکراسی مه حاله!

مه هاباد قهره داغی

دیموکراسی دوینی له دایک نه بووه، به لکه دوو ههزار و چوارسهد سال تیپه پریوو به سهر سه ره هلدانی و لهو ماوهیه شدا گه شه و گۆرانی زۆری به سهردا هاتوو. که له یۆنانستانی چوارسهد سال پیش زایندا ئەم دیموکراسییه وهک به ره می عهقلی زانایانی ئەو ده قهره هاته کایه وه و کرا به سیسته می به پریوه بردنی ده سه لات، له سه ره تادا، له ویدا ژن و کۆیله و که سانیک که هاوالاتی ئەوی نه بوون بیبهش بوون له مافی دهنگدان.

هه ره ئەو بنه مایه هیدی هیدی گه شه ی کرد و، شیوه ی جۆراو جۆری به خۆیه وه دی، تا گه یشته ئەو پایه و ئاسته ی که بیستا له رۆژئاوا و وهک مۆدیلیکی ئایدیال بۆ به پریوه بردنیکی داد په ره رانه ی ولات کاری پیده کهن. له ولاتانی رۆژئاوا ی شدا به پریوه بردنی ولات له ریگه ی نوینه رانی خه لکه وه و به سیسته می په ره مانی شیوه ی جۆراو جۆری هیه، که زانایانی بواری سیاسه تی هه ره یهک لهو ولاتانه نه خشه یان وا بۆ کیشاوه که له گه ل هه لومه رچی ئابووری، کۆمه لایه تی و سیاسی و تاییه ته ندیته کانی دانیشه توانی ئەو ولاتانه بگونجین.

سه ده یهک زیاتره ژن له ولاتانی رۆژئاوا و، به تیکۆشانی خۆی و به به ره ره وه رگرتن لهو گۆرانکارییه ئابووری و کۆمه لایه تی و سیاسی و کلتوو رییه ی که پی به پی له گه ل گه شه سه ندنی دیموکراسیدا ههنگاو هه لده گری، توانیویه تی له به ره می دیموکراسی به ره مه ند بی و، ستاتووی خۆی پی بلند بکاته وه. تا ئەو راده یی که له هه ندی له ولاتانی رۆژئاوا و به تاییه تیش له ولاتانی باکووری ئەوروپا، سوید، نه رویج، دانمارک و فینه لندا، ریژه ی نوینه رانی ژن له په ره ماندا هینده ی ریژه ی نوینه رانی پیاو بیته، جاری واش هه بووه که ریژه ی ژن زیاتر بووه له هی پیاو، بۆ نموونه له فینه لندا.

پیوه ریکی هه ره ساده و هه ره کاریگه ر و راسته قینه بۆ زانینی راده ی گه شه سه ندنی دیموکراسی له هه ره ولاتیکدا، تیبینیکردنی ریژه ی نوینه رانی ژنه له چاو هی پیاو. که دانیشه توانی ولاتی به راده ی په نجه به په نجا له ژن و پیاو پیکهاتین، ئاساییه که ژماره ی خۆپالیوانی هه ردوولایان نزیک بیته له یه کتره وه و، ریژه ی نوینه رانی ژن نزیک بیته له هی پیاو.

له ولاتی کوردستان و، عیراقی دراوسی شیدا، ژماره ی دانیشه توان به شیوه یه که که به رامبه ر به سه د پیاو، سه د و یهک ژن هه یه، واته ژماره ی ژن له ژماره ی پیاو زیاتره. که چی:

- له باشووری کوردستاندا به رامبه ر به سی پالیوراویکی ژن بۆ په ره مان سه د پیاو هه یه!!
- له کۆبوونه وه سیاسیه کاندا له ناو هۆلیکدا که جمه ی دی له سیاسی و فه ریکه سیاسی، یان تا قانه یهک یان هیچ ژنیک نابینی!!
- زانکۆکان سالانه بروانامه دابهش ده که نه سه ره هه زاران کور و هه زاران کچ، که چی که باس له به شدارنه بوونی ژنان له بواره کانی ژیان و به تاییه ت له کایه ی سیاسیدا ده کریته، ئەندامه که مخوینده وار هکانی په ره مان ده لاین ژنان خۆیان له بار نین!!

- مام جلال تالهبانی ئوبالی نهبوونی ژنی سهرکرده له ناو سهرکردایهتی حیزبهکهیدا دهخاته ئەستۆی ژن خۆی، که گوايه کهسه شایستهکانیان خۆیان نهپالوتوووه، بهلام که دهستهیهک شوڕشگیڕ بۆ دهستهی یهکهمی سهرکردایهتی به بی ههلبژاردن دهستنیشان دهکات، له ناو ئەوانه دا یهک ژنی شوڕشگیڕ به شایسهتهی ئەوه نازانی.

- پارتی دیموکراتی کوردستان، له ناو ئەو ههموو سالانهی خهبات و تیکۆشاندا، تاچه ژنیکی به شایستهی پایهی سهرکردایهتی زانیوه، که مهخابن سوودی لهو جیگایهی وهرنهگرتوووه بۆ گهشه دان و گۆڕینی باری زیده ناههمواری ژنی ولاتهکهی.

ئێستا له عێراقیشدا ههمان بهزمی دیموکراسی و سه دا ئارامیهخشهکانی دیموکراسی گۆیی ههموومانی پر کردوووه. ئیلهامی سهرهکی دیموکراسیهکهی ئەویش ئەو دیموکراسیهیه که به بی ژن له کوردستاندا بهرپوه دهچی. له شاری موسل دا ئەنجومهنی شار و پارێزه و ماریزه ههلبژێردرا. وشه ههلبژاردن جوان و ختوکهدهره، جگه له دیموکراسی ههچی تر وهبیر ناهینیتهوه، بهلام: نه یهک ژن خۆی پالوتبوو، نهش یهک ژن مافی ههلبژاردنی ههبوو، پهککوو لهو دیموکراسیه!!!

له شاری کهرکووک، که ههمووان پێی دهلین شاری برایهتی، وهک ئەوهی ئەو شاره خوشکیکی تیا نهبی و ههموو برا بن، ههر له سهرهتاوه گوايه به شیوهیهکی برایهتی و دیموکراسیانه ئەنجومهنی شاریان پیک هینا، چهوت به چهوت به چهوت، کورد و عهرهب و تورکمان، ههموویان پیکهاتبوون له پیاوی ماقوول!! ئەم دابهشکردنه یهک زهره عهقل و حیکمهت و یهکسانی و دیموکراسی تیدا نهبوو! نه ئەو چهوته یهکسانانه یهکسان بوون و، نهش ئەو برایانه به بی خوشک مانای دیموکراسیان ده بهخشی.

وا حکومهتیکی پیاوانهی کاتیش بۆ عێراق داد نهتریت، نو پیاو عێراق بهرپوه دهبن، له ناو ئەو نۆیه دا دوانیان سهرکردهکانی ئیمه و نازانم له خۆشی (بهغداي پایتهخت) دا (ههولێری پایتهخت) یان بیر ماوه یان له بیریان چوووه!؟

جای گارنه، که زوو زوو به وشه دیموکراسی ختوکهمان ده دات، ئاخۆ به خهیاڵیدا نههات لهم سهرهت پرشنگداره دا، بۆ ئەوهی پتهی بهلینی درۆی دیموکراسییان وا زوو نهپچری، ژنیکی عێراقیشیان لهو حکومهته دا جیگه کرد بایهوه، تا حکومهتیکی خوشک و برایانه بی، ئەم برایانه تا کهی بی خوشک بن!! ئەم دیموکراسیه ههچی بی دیموکراسی نییه.

...

۲۰۰۳-۵-۷

تێبینی کوردستان نیت:

ئهم نووسینه دهبرینی بیروبۆچونی خاوهنه کهیهتی، کوردستان نیت له ناوهرو که کهی بهرپرسار نییه.